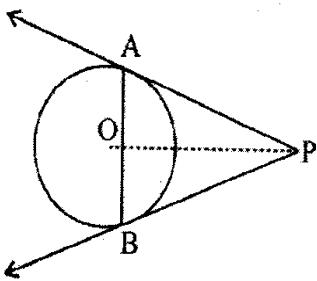

**गणित
(211)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय**

एकूण गुण 20

- सूचना -**
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.
- प्र. 1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 3
- a) एक संख्या प्रथम 20% ने वाढविली आणि नंतर 15% ने कमी केली. तर मूळ संख्येत किती टक्के वाढ किंवा घट झाली?
 - b) एक किरकोळ विक्रेता कारखानदाराकडून प्रत्येकी ₹ 200 ला एक याप्रमाणे शर्ट खरेदी करतो. या शर्टाची विक्री किंमत तो ₹ 300 ठेवतो. या किंमतीवर काही सूट देऊनसुद्धा त्याला खरेदी किंमतीवर 35% नफा होतो. तर तो ग्राहकाला किती टक्के सूट देतो?
- प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या.** 3
- a) एका घनाकृति पेटीची मापे 50 cm x 80 cm x 30 cm अशी आहेत. या पेटीमध्ये 10 cm x 10 cm x 6 cm या आकाराच्या किती डव्या ठेवता येतील ?
 - b) एक दुकानदार एक वस्तु ₹ 3000 ला खरेदी करतो. या वस्तूची किंमत तो ₹ 4000 ठेवतो. या किंमतीवर काही सूट देऊनसुद्धा त्याला खरेदी किंमतीवर 20% नफा होतो, तर तो ग्राहकाला किती टक्के सूट देतो?
- प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या.** 4
- a) एका आयताची लांबी त्याच्या रुंदीपेक्षा 7 m ने अधिक आहे. आयताची परिमिती 70 m असल्यास आयताची लांबी व रुंदी काढा.
 - b) एकाच पातळीत असलेल्या दोन मनोच्यांपैकी एका मनोच्याची उंची 30 m आहे. या मनोच्याकडे दुसऱ्या मनोच्याच्या पायथ्यापासून पाहिले असता 60^0 मापाचा उन्नत कोन होतो. याउलट पहिल्या मनोच्याच्या पायथ्यापासून दुसऱ्या मनोच्याकडे पाहिले असता 30^0 मापाचा उन्नत कोन होतो. तर या दोन मनोच्यांमधील अंतर व दुसऱ्या मनोच्याची उंची काढा.
- प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या.** 4
- a) O केंद्र असलेल्या वर्तुळाला P या वाहयविंदूतून PA आणि PB या स्पर्शिका काढल्या आहेत. सिद्ध करा की रेख OP हा AB चा लंबदुभाजक आहे.

- b) एका दूरचित्रवाणी संचाची रोग्य किंमत ₹ 7500 आहे. तो हप्प्याने घेतला असता सुरवातीला ₹ 3000 भरावे लागतात व त्यानंतर दरम्हा ₹ 1000 चे 5 हप्पे घावे लागतात, तर या ठिकाणी व्याजदर किती पडला, ते काढा.

प्र. 5. खालील पैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) 2017 मध्ये झालेल्या कोणत्याही एका क्रिकेटच्या सामन्यामध्ये दोन्ही संघांनी केलेल्या कामगिरीची खालील मुद्यांवरून तुलना करा.
- प्रत्येक खेळाडूने काढलेल्या धावा.
 - प्रत्येक संघाची पटकामागे सरासरी धावसंख्या.
 - प्रत्येक फलंदाजाच्या धावसंख्येचा वेग.
 - प्रत्येक गोलंदाजाच्या धावसंख्येचा वेग.
 - प्रत्येक बळीमागे सरासरी पटक संख्या.
- b) आपण ज्या भागात राहता, त्या भागातील 50 कुटुंबांचे लोकसंख्येच्या दृष्टीने सर्वेक्षण करा.
- योग्य वर्गातर घेऊन कुटुंब व कुटुंबातील व्यक्तींची संख्या यांचा आलेख काढा.
 - कुटुंबाचा सरासरी आकार काढा आणि तो आयतालेग्वाच्या साहाय्याने दाखवा.
 - किती कुटुंबे सरासरी आकारापेक्षा मोठी/लहान आहेत?

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान
(212)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

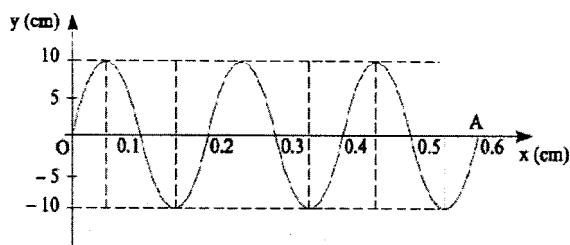
- सूचना -
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुयनक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) खालील आकृतीत निर्वात जागेत प्रवास करणारा एक तरंग दाखविला आहे. हा तरंग सेकंदात 0 या विंदूपासून A या विंदूकडे जातो. तर त्याची i) वारंवारता आणि ii) तरंग लांबी काढा.

(प्रकरण 18 पहा)

- b) 'मोल' विषयीचा संबोध स्पष्ट करा. 45 ग्रॅम पाण्यामध्ये असणाऱ्या रेणूंची संख्या काढा.

(प्रकरण 3 पहा)

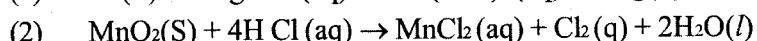
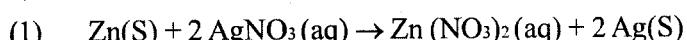
प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) अब्दुलला खूप ताप आहे. सेल्सिअस तापमापीवर ताप मोजला असता तो 390°C आहे, असे त्याच्या आईला दिसून आले. डॉक्टरकडे जाण्या अगोदर ती ताप फॅरनहीट मापन श्रेणीमध्ये किती आहे हे जाणून घेऊ इच्छिते. सेल्सियस मापन श्रेणीतील तापाचे मापन फॅरनहीट मापन श्रेणीत करण्यासाठी तिळा मदत करा.

(प्रकरण 4 पहा)

- b) खालील रासायनिक अभिक्रियांमध्ये ऑक्सिडीकरण झालेले पदार्थ व क्षपण झालेले पदार्थ ओळखा.

(प्रकरण 4 पहा)

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) प्राणीपेशी व वनस्पती पेशी यांच्या आकृत्या काढा. पेशीमध्ये अनुवंशिक पदार्थ जेथे असतात, त्या जागा दाखवून त्या नामनिर्देशित करा.

(प्रकरण 2 पहा)

- b) 80cm लांबीच्या अँल्युमिनियमच्या सर्लईला उण्णता दिली असता तिची लांबी 1mm ने वाढते. सर्लईचे सुरवातीचे तापमान 20°C असल्यास लांबी वाढल्यानंतरचे तापमान किती असेल ?

(अँल्युमिनीयमचा रेखात्मक, प्रसरण गुणक = $25 \times 10^{-6}/\text{C}$

(प्रकरण 14 पहा)

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) एका वस्तूचे वस्तुमान 25kg आहे तर त्या वस्तूचे पृथ्वीवरील वजन न्यूटन या एककात काढा. ज्या ग्रहाचे वस्तुमान पृथ्वीच्या दुप्पट आहे आणि त्रिज्या पृथ्वीच्या निमपट आहे, अशी ग्रहावर ही वस्तू नेल्यास या वस्तूचे त्या ग्रहावर वस्तुमान आणि वजन किती असेल ते काढा. (पृथ्वीवर g ची किंमत 10ms^{-2} आहे, असे गृहीत धरा.)

(प्रकरण 11 पहा)

- b) आपल्या दैनंदिन जीवनात pH अत्यंत महत्वाची भूमिका वजावतो. आपल्या शरीरातील सर्व जैवरासायनिक अभिक्रिया pH च्या 7.0 ते 7.8 या मापनश्रेणीच्या किंमती दरम्यानच घडून येतात. pH किंमतीमधील सूक्ष्म बदल देखील आपल्या जैवरासायनिक अभिक्रिया विस्कलीत करू शकतो. HCl च्या 0.001 मोल द्रावणाची pH किंमत काढा.

(प्रकरण 8 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

6

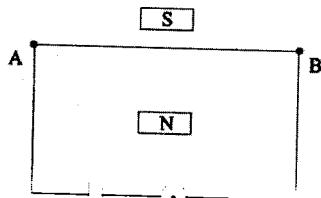
- a) प्राण्यांच्या शरीरात तीन प्रकारच्या स्नानू उती असतात. सपट्ट स्नायू हातापायांमध्ये, पटटे विरहीत स्नायू पचनसंस्थेमधील अस्तरांमध्ये तर हृदयाचे स्नायू हृदयात असतात. या स्नायूंचे विशिष्ट गुणधर्म सांगा की ज्यामुळे ते त्या ठिकाणी काम करण्यास पात्र ठरतात.

(प्रकरण 2 पहा)

- b) खाली दिलेल्या आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे AB ही तार शक्तिशाली चुंवकावर ताणून धरली आहे. ही तार कळ असलेल्या विद्युतघटाशी जोडली गेली आहे. या जोडणीत कळ वसविली असता म्हणजेच विद्युतमंडल पूर्ण केले असता काय घडेल ? यासाठी आपण जो नियम वापरला त्याचे नाव व तो नियम सांगा.

जेव्हा i) विद्युतघटाचे ध्रुव बदलले आणि

ii) चुंवकाचे ध्रुव बदलले, तेव्हा काय होईल, ते सांगा.

(प्रकरण 17 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) 'जागतिक तापमानवाढ' आणि 'वातावरण बदल' यासंबंधी वातम्या व लेख असलेली जुनी वर्तमानपत्रे, नियतकालीके, मासिके एकत्र करा. त्यामधील संवंधित माहिती कापून चिकट पुसिका तयार करा. ती माहिती स्कॅन करून स्लाईड्स तयार करा आणि 'पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन' द्या. माहितीचे खालील प्रमाणे वर्गीकरण करून ते सादर करा.
- जागतिक तापमानवाढ आणि वातावरणबदल म्हणजे काय?
 - जागतिक तापमानवाढ आणि वातावरण बदलास कोणते घटक कारणीभूत आहेत?
 - जागतिक तापमानवाढ आणि वातावरण बदल याचे सजीवांवर आणि निर्जीवांवर होणारे परिणाम.
 - जागतिक तापमानवाढ आणि वातावरण बदल यामुळे जगभर घडलेल्या नैसर्गिक दुर्घटना.
 - हरित गृह वायू परिणाम (green house gas effect) कमी करण्यासाठी जगातील निरनिराळ्या देशात चालेले प्रयत्न.
 - हरित गृह वायू परिणाम कमी करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय परिषद, संमेलने (उदा. क्योटो प्रोटोकॉल) यांचे योगदान.
- b) आपल्या आजूबाजूला चालणाऱ्या रासायनिक अभिक्रियांची माहिती आपल्याला असणे आवश्यक आहे. त्यासाठी विद्यार्थ्यांनी खालील वस्तू जमवून खालील प्रक्रिया कराव्यात. वस्तू - लोखंडी खिळा, कॉपर सल्फेट, सोडियम, मॅग्नेशियम, सल्फर, फॉस्फरस
- कॉपर सल्फेटच्या द्रावणात लोखंडी खिळा टाका.
 - थंड व उष्ण पाण्याची लोखंडावर काय किया होते?
 - सोडियमची थंड पाण्यावरोवर काय अभिक्रिया होते?
 - मॅग्नेशियमची थंड व उष्ण पाण्यावरोवर काय अभिक्रिया होते?
 - लोखंड, मॅग्नेशियम आणि सोडियम यांचा त्यांच्या क्रियाशीलतेनुसार चढता क्रम लावा.
 - धातू आणि अधातू यांची यादी तयार करा.

सामाजिक विज्ञान
(213)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

मूच्ना -	एकूण गुण 20
i)	सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
ii)	उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.
<p>प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2</p> <p>a) प्राचीन मानव आधुनिक मानव करत असलेले दोन व्यवसाय निवडून त्या दोन मानवांच्या तेच व्यवसाय करण्याच्या पद्धतीतील बदल लिहा.
(प्रकरण 0 पहा)   b) मध्ययुगीन भारतातील अवशेष त्या काळातील पुरावे इतिहास अभ्यासकांना उपयोगी पडतात त्यापैकी कोणत्याही दोघांचे स्पष्टीकरण द्या.
(प्रकरण 2 पहा)</p>	
<p>प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2</p> <p>a) पूर्व भारत व पश्चिम भारताच्या प्राकृतिक वैशिष्ट्यातील भिन्नता दोन मुद्यांच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.
(प्रकरण 9 पहा)   b) आपल्या परिसरातील कोणत्याही दोन उदाहरणांच्या साहाय्याने वैशिवक तापमान वाढीच्या परिणामांची माहिती लिहा.
(प्रकरण 10 पहा)</p>	
<p>प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2</p> <p>a) भारतीय राज्यघटनेच्या संविधानातील उदिदृष्टांचे मूल्य दोन मुद्यांच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.
(प्रकरण 15 पहा)   b) “राज्यघटनेच्या कलम 73 व 74 च्या घटना दुरुस्तीमुळे महिला सवलीकरणाला बळकटी मिळाली.” स्पष्ट करा.
(प्रकरण 18 पहा)</p>	
<p>प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4</p> <p>a) पाण्याण्युगापासून तांम्र युगापर्यंत मानवी जीवनाचा विकास कसा झाला? या बदलास कारणीभूत ठरणारे कोणतेही चार घटक सांगा. त्याने मानव कशाप्रकारे सुधारले ते स्पष्ट करा.
(प्रकरण 1 पहा)</p>	

- b) “प्रादेशिकवाद हे राष्ट्रीय एकात्मतेसमोर मोठे आव्हान असे म्हणणे हे काहीवेळा संयुक्तिक आहे.” कोणत्याही दोन उदाहरणांच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.

(प्रकरण 24 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

6

- a) विविध कारणांमुळे नद्यांचे पाणी प्रदुषित होत आहे. जल प्रदुषण कमी करण्यासाठी आपण कोणती उपाययोजना कराल ?

(प्रकरण 9 पहा)

- b) स्वतंत्र व निःपक्षपाती मतदानास अडथळा आणणारया दोन समस्या लिहा आणि त्यावर उपाय सुचवा.

(प्रकरण 22 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) एका खेडयातील दोन मुलांची आई कामवाली म्हणून घरकाम करायची. इच्छा असूनही ती आपल्या मुलांना शिक्षण देवू शकत नव्हती. सरपंचांना भेटून मोफत शिक्षण देवू शकत नव्हती. सरपंचांना भेटून मोफत व सर्कीच्या शिक्षणाची माहिती घ्या व प्राप्त माहितीच्या आधारे अहवाल तयार करा आणि त्या मुलांना शिक्षणावाबत गावच्या सरपंचाने कशी मदत करावी यासंबंधी उपाय सुचवा.
- b) आपल्या खेडयातील अथवा शहरातील 20 कुटुंबाचे सर्वेक्षण करून वयोगटानुसार लिंग प्रमाण काढा.
- खालील प्रमाणे मांडणी करा.

अ.क्र.	वयोगट (वर्ष)	पुरुष (संख्या)	महिला (संख्या)	पुरुष व महिलांचे शेकडा प्रमाण	महिला-पुरुष प्रमाण
1.	0 - 14				
2.	15-59				
3.	60 +				

वयोगटानुसार मिळालेल्या माहितीवरून महिला-पुरुष प्रमाण काढा. महिला-पुरुष प्रमाणामध्ये कल कसा आहे? त्याच्यामध्ये वाढ किंवा घट होत आहे का? यासंबंधी अहवाल तयार करा आणि त्या मुलांना शिक्षणावाबत गावच्या सरपंचाने कशी मदत करावी यासंबंधी उपाय सुचवा. त्या प्रमाणाचा परिणाम आपल्या समाजावर कशाप्रकारे होतो?

अर्थशास्त्र
(214)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

- एकूण गुण 20
- सूचना -**
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.
- प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) वर्तमानकालीन गरजा या भविष्यकालीन गरजांपेक्षा महत्त्वाच्या असतात. तुमच्या जीवनातील उदाहरणाच्या साहाय्याने या विधानाची सत्यता पटावा.
(प्रकरण 2 पहा)
- b) भारतीय अर्थव्यवस्था ही संमिश्र अर्थव्यवस्था आहे हे भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या दोन वैशिष्ट्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.
(प्रकरण 4 पहा)
- प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) समाजवादी अर्थव्यवस्थेत विषमता कशाप्रकारे कमी केली जाते?
(प्रकरण 4 पहा)
- b) दुर्मिळता व निवड हे एकमेकांवरोवरच असतात हे उदाहरणाच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.
(प्रकरण 5 पहा)
- प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) अर्थव्यवस्थेच्या कोणत्याही दोन मध्यवर्ती समस्यांची नावे लिहा.
(प्रकरण 5 पहा)
- b) वस्तु आणि सेवा यातील भेद स्पष्ट करा.
(प्रकरण 9 पहा)
- प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.** 4
- a) उपभोक्त्याच्या वस्तु व उत्पादकाच्या वस्तु हे वर्गीकरण कशाच्या आधारे केले जाते? तुमच्या दैनंदिन जीवनातील उपभोक्त्याच्या वस्तु व उत्पादकाच्या वस्तु यांची प्रत्येकी दोन उदाहरणे लिहा.
(प्रकरण 3 पहा)
- b) अर्थव्यवस्थेची कोणतीही चार प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.
(प्रकरण 4 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) एकोपयोगी वस्तु व अनेकोपयोगी वस्तु यातील भेद स्पष्ट करा. प्रत्येकाचे एकेक उदाहरण द्या.

(प्रकरण 3 पहा)

- b) श्रमिकाची उत्पादनक्षमता कशी वाढ विता येते?

(प्रकरण 6 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा. 6

- a) तुमच्या दृष्टीने आवश्यक वाटणाऱ्या वसुंची यादी बनवा. त्यासाठी अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाचा कसा उपयोग होतो ते स्पष्ट करा.

(प्रकरण 2 पहा)

- b) कोणलाही दहा प्रकारच्या वस्तु घ्या. त्यांचे खालील प्रकारात वर्गीकरण करा.

- i) मुक्त वस्तु व आर्थिक वस्तु
- ii) उपभोक्त्याच्या वस्तु व उत्पादकाच्या वस्तु
- iii) खाजगी वस्तु व सार्वजनिक वस्तु

(प्रकरण 3 पहा)

व्यवसाय अध्ययन
(215)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- मूच्ना -**
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.
- प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) आर्थिक क्रिया म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
(प्रकरण 1 पहा)
- b) एका व्यक्तीने आपल्या गावातील शेतकऱ्यांकडून 2 किंवंटल तांदूळ खरेदी केला आणि जवळील शहरातील मंडईत जाऊन विकला. यातून त्याला 1000 रुपये नफा झाला. हा व्यवसाय आहे काय? जर हा व्यवसाय असेल तर कारण द्या व व्यवसाय नसेल तर कारण द्या.
(प्रकरण 1 पहा)
- प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) औद्योगिक केंद्राकडून सर्वसाधारणपणे कचरा व निरुपयोगी द्रव्ये वाहेर टाकली जातात. असा कचरा व द्रव्ये जल प्रदूषणाचे कारण केव्हा बनतात? जल प्रदूषणाचे हेच एकमेव कारण आहे काय? जर नसेल तर अन्य कोणती कारणे आहेत?
(प्रकरण 1 पहा)
- b) संयुक्त भांडवली संस्थेचे फायदे सांगा.
(प्रकरण 4 पहा)
- प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- a) एक व्यक्ती व्यापारी संस्थेच्या मर्यादा कोणत्या?
(प्रकरण 3 पहा)
- b) संयुक्त हिंदू कुटुंब व्यवसाय पद्धतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
(प्रकरण 3 पहा)
- प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.** 4
- a) वहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे चार फायदे सांगा.
(प्रकरण 4 पहा)

- b) एका गावातील शेतकरी भाज्या व फळे उत्पादन करतात. आपल्या उत्पादनांची बाजारात विक्री करताना त्यांना अडचणी येतात. एका व्यक्तीने त्यांना असा सल्ला दिला की त्यांनी आपल्या उत्पादनांची विक्री करण्यासाठी एकत्र येणे जरूरीचे आहे. संघटनेचा कोणता प्रकार त्यांच्या या उदिदष्टांची पूर्तता करेल? अशा प्रकारच्या संघटनेचे कोणतेही तीन फायदे सांगा.

(प्रकरण 4 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) आर्थिक क्रिया व अनार्थिक क्रिया यातील भेद स्पष्ट करा.

(प्रकरण 1 पहा)

- b) गंगा नदी ही आपल्या देशातील सर्वाधिक प्रदुषित नदी आहे. हे आपणास माहित आहे. तिला प्रदुषणमुक्त करण्यास कोणतेही चार मार्ग सांगा.

(प्रकरण 1 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा. 6

- a) आपल्या घराजवळ राहणारयांपैकी कोणत्याही दहा काम करणाऱ्या व्यक्तिना भेटा. आपला चरितार्थ चालविण्यासाठी ते कोणते काम करतात ते विचारा. त्यांच्या कामाचे व्यवसाय, व्यापार व नोकरी या गटात विभाजन करा.

(प्रकरण 1 पहा)

- b) आपण चालवत असलेल्या आपल्या भागीदारी व्यवसायाची वाढ करण्याची मोठी संधी चालून आलेली आहे. कोणी एकाने आपणास सुचविले की तुम्ही संयुक्त भांडवली संस्था स्थापन करा. असे केल्यावर आपणास मिळणारे कोणतेही तीन फायदे सांगा. तसेच आपणास येणाऱ्या तीन अडचणी सांगा.

(प्रकरण 4 पहा)

गृहविज्ञान
(216)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- सूचना -
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) माध्यमिक स्तरावर गृहविज्ञानाचा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर तुम्हाला उपजीविकेच्या कोणत्या सहा संधी उपलब्ध होऊ शकतात ते प्रत्येकी एक कारणासहीत लिहा.

(प्रकरण 1 पहा)

- b) उत्तम केकस् वनविण्याबद्दल रोशनीची नेहमीच सुती केली जाते. गृहविज्ञानाच्या अभ्यासामुळे केक वनविण्याचा स्वतःचा व्यवसाय मुरु करावा असा आत्मविश्वास तिच्यामध्ये निर्माण झाला आहे. या व्यवसायासाठी तिला कोणत्या साधनांची व व्यवस्थापन प्रक्रियेची आवश्यकता आहे?

(प्रकरण 4, 14, 15 पहा)

प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) हिरव्या पालेभाज्यांमधून आपल्याला कोणकोणती पोषक द्रव्ये मिळतात? त्या पोषक द्रव्ये भाज्या शिजवताना टिकवून ठेवण्यासाठी कोणते चार खबरदारीचे उपाय अंमलात आणाल?

(प्रकरण 2, 4 पहा)

- b) उन्हाळ्यात विषमज्वरापासून बचाव होण्यासाठी कोणते चार सावधगिरीचे उपाय आपण करू शकतो? त्याचा आपल्या प्रकृतीवर काय परिणाम होतो? जल प्रदुषण रोखण्याचे चार उपाय सांगा.

(प्रकरण 6, 7, 8 पहा)

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) विकासाची कोणतीही चार तत्त्वे स्पष्ट करा. ज्यायोगे एका मारेला समजून येर्डल की तिच्या चार वर्षाच्या मुलाचा विकास योग्य प्रकारे होत आहे.

(प्रकरण 19 पहा)

- b) तीन वर्षाच्या व एका तेरा वर्षाच्या मुलामधील फरक स्पष्ट करणाऱ्या विकासाच्या कोणत्याही चार वावी सांगा.

(प्रकरण 19, 20 पहा)

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) तुमच्या आईने तुम्हाला दररोज न्हाणीघराच्या व स्वयंपाकघराच्या स्वच्छतेचे काम नेमून दिले आहे. त्यासंदर्भात पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- दोन्ही ठिकाणांचे सिंक (sink) कसे स्वच्छ कराल ?
- दोन्ही ठिकाणी हवा व उजेड यांचे काय महत्त्व आहे?
- सांडपाण्याची व्यवस्था कशी कराल ?
- न्हाणीघरात कोणी पडल्यास त्या व्यक्तीला कोणते प्रथमोपचार घाल ?

(प्रकरण 12, 13 पहा)

- b) तुमचा धाकटा भाऊ डॉगराळ भागातील वस्तीगृहात राहण्यास जात आहे. पुढील गोष्टींवावत काय ध्यानात ठेवाल ?

- गणवेशाचे कापड व त्याचा पोत यांची निवड करणे.
- जास्त काळ टिकणाऱ्या खाद्यपदार्थाची निवड करणे.
- वस्तीगृहात राहून अभ्यास करण्यासाठी लागणाऱ्या पैशांची व्यवस्था करणे.
- त्याने पाळायची आचारसंहिता.

(प्रकरण 5, 10, 11, 16, 21 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) संजयच्या कुटुंबात सहा सदस्य आहेत; जे तीन पिढ्यांचे प्रतिनिधी आहेत. त्या संदर्भात पुढील पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- संजयची पत्नी मोना प्रत्येक सदस्याच्या आहारातील पोषणमुल्यांची गरज कशी पूर्ण करू शकेल ?
- त्यांच्या दोन वर्षांच्या मुलाला कोणते दोन बूस्टर डोस घावे लागतील ?
- त्यांची चार वर्षांची मुलगी शाळेत कोणत्या दोन हातांच्या क्रिया शिकेल ? (तिचा कोणता विकास होईल ?)
- संजयने कार्याल यात कोणत्या दोन मूल्यांची जपणूक करावी?
- प्रेशर कुकर ग्वरेदी केल्यानंतर फसवणूक झाली असेल तर संजयने काय केले पाहिजे?
- कुटुंबातील नातेसंवंध दृढ करण्यासाठी घरातील प्रौढ दांपत्याने काय प्रयत्न करावेत?
- मुलांच्या सुरक्षेसाठी मोनाने घरातील दिवाण-खान्यात कोणत्या दोन सुरक्षाप्रणाली वापराव्यात?
- सकाळी स्वयंपाकघरात काम करताना मोना कोणत्या दोन क्रिया किंवा कामे एकत्रितपणे करू शकते?

(प्रकरण 3, 17, 18, 19, 21, 22 पहा)

- b) मनोज उद्या एका लग्नाला एकटाच जात आहे. त्यासाठी तो कशी तयारी करेल ?

- डेनिम पॅंट व पॉलिस्टरचा शर्ट धुणे.

- ii) पुढील 24 तासांच्या वेळेचे नियोजन ज्यात कामावर जाणे व परगावी जाण्याची तयारी करणे याचा अंतर्भाव आहे.
- iii) एक पौगडावस्थेतील तरुण मुलगा या दृष्टीने त्याला कसला आनंद किंवा कोणती भीती, दबाव असेल?
- iv) घरातून निघण्यापूर्वी त्याने कोणकोणत्या गोष्टी ध्यानात घ्याव्यात?

(प्रकरण 9, 15, 20 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) वाजारात जाऊन पुढील माहिती मिळवा व अहवाल तयार करा.
 - i) कोणत्याही आठ फळांपासून बनविलेल्या तयार पदार्थाच्या लेवलस् वरील माहिती वाचून त्याआधारे त्यांच्या गुणवत्तेची तुलना करा.
 - ii) तुमच्या आसपासच्या परिसरातील सुलभ शौचालय किंवा सार्वजनिक शौचालयांची पाहणी करा व तेथील स्वच्छतेवाबत टिप्पण तयार करा. तसेच त्यांनी कोणत्या पद्धतीचा अवलंब करावा हे सुचवा.
- b) तुमच्या शेजारी राहणाऱ्या कुटुंबाकडून खालील माहिती मिळवा व अहवाल तयार करा.
 - i) गेल्या चोवीस तासात त्यांनी कोणकोणते खाद्यपदार्थ खाल्ले? त्यातील पोषक द्रव्ये कोणती? पदार्थ तयार करण्यासाठी कोणत्या पद्धती वापरल्या?

मानसशास्त्र
(222)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- मूचना - i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) संस्कृती आणि वातावरण प्रभाव गरजा व प्रेरणांवर कसा होतो हे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
(प्रकरण 8 पहा)
- b) वृद्ध अवस्थेमध्ये दीर्घ निरीगी आयुष्य जगण्याचे कोणतेही चार प्रभावी मार्ग सूचवा.
(प्रकरण 12 पहा)
- c) अभिजात अभिसंधानाचे एक उदाहरण लिहा.
(प्रकरण 4 पहा)
- d) सूती सुधारण्याचे कोणतेही दोन मार्ग सूचवा.
(प्रकरण 6 पहा)

प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) आपण मानवी वर्तनावर दूरदर्शनचा कसा प्रभाव पडतो याचा अभ्यास करू इच्छिता याकरीता दहा प्रश्नांची प्रश्नावली तयार करा.
(प्रकरण 2 पहा)
- b) एका व्यक्तीचे मानसिक वय 10 वर्षे आणि शारीरिक वय 18 वर्षे आहे. तर त्याचा बुद्धिगुणांक किती असेल ?
(प्रकरण 20 पहा)
- c) व्यवसाय नोकरी करण्यासाठी कोणत्याही चार आवश्यक पात्रता सांगा.
(प्रकरण 20 पहा)
- d) हुंडा या समस्येविषयी सर्वांगीण माहिती द्या.
(प्रकरण 16 पहा)

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) यशस्वी नेता होण्यासाठी आपण ज्या गुणांचा विकास करण्याचा प्रयत्न कराल असे चार गुण सांगा.
(प्रकरण 13 पहा)

- b) व्यक्ती शांत मन आणि निरोगी जीवन प्राप्त करण्यासाठी कसे प्रयत्न करेल? दोन मार्ग सुचवा.
(प्रकरण 27 पहा)
- c) प्रभावी संप्रेषणासाठी कोणते चार घटक महत्वपूर्ण आहेत हे लिहा.
(प्रकरण 14 पहा)
- d) संघटनेतील वातावरणात बदल करण्याचे कोणतेही दोन उपाय सुचवा.
(प्रकरण 22 पहा)

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) मानवी वर्तन आणि मानसशास्त्रीय प्रक्रिया समजून घेण्यासाठी मानसशास्त्रीय उपकरणांचा कसा वापर केला जातो हे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
(प्रकरण 1 पहा)
- b) चांगल्या व्यवसाय निवडीसाठी कोणत्या चार पायऱ्या महत्वाच्या आहेत हे सुचवा.
(प्रकरण 20 पहा)
- c) कामाच्या ठिकाणी आपण खालील पैकी नेतृत्वशैली स्विकारली तर कामगाराशी आपले संवंध कसे राहतील ते लिहा.
- 1) हुक्मशाही
 - 2) पालक सुल भ
 - 3) सहमंत्रणात्सक
 - 4) सहभागी
- (प्रकरण 22 पहा)
- d) दैनंदिन जीवनातील मानसशास्त्राचे चार उपयोग सांगा.
(प्रकरण 1 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) लोकांमध्ये शिक्षणाविषयी जागरूकता आणि शाळा सोडण्याचे प्रमाण कमी करण्यासाठी कोणतेही चार उपाय सुचवा.
(प्रकरण 16 पहा)
- b) अभिवृत्ती निर्माण करण्यासाठी खालील घटकांचे प्रत्येकी एक उदाहरण लिहा.
- 1) प्रत्यक्ष संपर्क
 - 2) निरीक्षणात्सक अध्ययन
 - 3) इतरांशी आंतर किया
 - 4) प्रत्यक्ष सूचना
- (प्रकरण 15 पहा)

c) सकारात्मक/धनात्मक भावनांमुळे आपल्याला खूप समाधान मिळते. याकरिता धनात्मक भावना विकसित करण्याचे मार्ग सांगा.

(प्रकरण 17 पहा)

d) पर्यावरणावर मानवी वर्तनाचे झालेले दुष्परिणाम सांगा. वर्तनात्मक परिवर्तनाचे असे दोन मार्ग सूचवा की त्यामुळे संपोषित विकास होईल .

(प्रकरण 23 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

a) कोणत्याही कार्यस्थळाला भेट देऊन त्या कार्यक्षेत्रातील उत्पादन आणि उत्कृष्टता विकसित करण्यासाठी कोणत्या कल्पना किंवा मार्गाचा अवलंब करावा याविषयी 200 शब्दांत अहवाल तयार करा.

b) खाली दिलेल्या कोणत्याही एका व्यावसायिकाची मुलाखत घ्या. त्या मुलाखतीत त्यांच्या नोकरीसाठी किंवा व्यवसायासाठी कोणत्या पात्रता किंवा निकष लागतात. उदा. 1) वय 2) लिंग 3) शारीरिक पात्रता 4) शैक्षणिक पत्रता 5) प्रशिक्षणासंबंधी.

या संबंधी माहिती घ्या. - i) अभियंता ii) डॉक्टर iii) शिक्षक iv) वकील यापैकी एक व्यावसायिक निवडा.

भारतीय संस्कृती आणि वारसा
(223)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- सूचना -
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
 - उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.
- प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- प्राचीन भारतीय चोल घराण्यातील वास्तूकलेतील शैलीचे वेगळेपण कसे दिसून येते? चोल राजांनी वांधलेल्या मंदिरांची नावे लिहा.
(प्रकरण 3 पहा)
 - भारतामध्ये जैन व बौद्ध धर्माच्या उदयाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.
(प्रकरण 3 पहा)
- प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- काळानुसूप बदल आला तरीही परंपरेने सण, उत्सव साजरे केले जातात त्या कोणत्याही चारांची नावे लिहा.
(प्रकरण 4 पहा)
 - मध्ययुगीन काळातील रस्तेबांधणी वावतचे शेरशहा सूरीचे कार्य स्पष्ट करा.
(प्रकरण 4 पहा)
- प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.** 2
- आधुनिक भारतातील सामाजिक व धार्मिक चळवळीचा आढावा घ्या.
(प्रकरण 5 पहा)
 - भारतीय स्वातंत्र्या संग्रामातील जातियतेविरुद्ध लढ्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(प्रकरण 5 पहा)
- प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.** 4
- भारतीय युवापिठीने इतिहासाचे वाचन व आकल न करण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(प्रकरण 3 पहा)
 - मुल तानशाहीच्या काळात समाजजीवन कसे होते?
(प्रकरण 5 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) आधुनिक भारताच्या जागृती संदर्भात राजाराम मोहनरॉय यांच्या कार्याचे वर्णन करा.
(प्रकरण 5 पहा)
- b) भारतीयांच्या मनात राष्ट्रजागृतीच्या संदर्भात छापग्रान्यांची कशी मदत झाली?
(प्रकरण 5 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा. 6

- a) पारंपारिक लोककलेचे स्वरूप देशभर मिळत्याने दिसून येते. इंटरनेटवर मिळालेल्या माहितीची पालक, ज्येष्ठ व्यक्ती किंवा शेजाच्यांशी चर्चा करा. घुमर, भांगा, विहू नृत्यांची माहिती पुढील स्वरूपात मिळवा.
- i) सदर नृत्य प्रकार कोणत्या प्रदेशातील आहे?
- ii) सदर लोकनृत्य कोणत्या प्रसंगी केले जाते?
- iii) लोकनृत्य हे शास्त्रीय नृत्य प्रकारांपेक्षा कशाप्रकारे भिन्न आहे?
- (प्रकरण 4 पहा)
- b) अहवाल तयार करा.
- मध्ययुगीन भारतीय काल खंडात शीख व इस्लाम महत्त्वाच्या या दोन धर्माचा उदय झाला. या धर्माचा समाजावर मोठा परिणाम झाला. हे लक्षात घेवून त्या धर्माच्या सहा शिकवणीचा अहवाल तयार करा व त्यांची धार्मिक ठिकाणे कोणती ते लिहा.
- (प्रकरण 4 पहा)

लेखांकन
(224)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- सूचना - i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2

- a) तेरीज पत्रक म्हणजे काय?
(प्रकरण 11 पहा)

- b) रोकडवहीचे प्रकार सांगा.
(प्रकरण 7 पहा)

प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2

- a) खालील व्यवहारांची किरकोळ रोग्व वहीत नोंद करा.
प्रारंभिक दिनांक 2017 सालची शिल्लक रूपये 5000 आहे.
ऑगस्ट 1	शिपायाचे वेतन	2800
ऑगस्ट 3	पेन्सिल्स व पेन	140
ऑगस्ट 5	पोस्टाची तिकिटे	500
ऑगस्ट 10	दूरध्वनी ग्रव्ह	410
- (प्रकरण 7 पहा)

- b) पुस्तक पालन व लेखांकन यातील फरक स्पष्ट करा.
(प्रकरण 1 पहा)

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा. 2

- a) व्यवसाय संस्था संकल्पना स्पष्ट करा.
(प्रकरण 2 पहा)
- b) रोजनामा नमुना तयार करा.
(प्रकरण 6 पहा)

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

- a) लेखांकन माहितीचा उपयोग करणाऱ्या कोणत्याही चार जणांची माहिती द्या.
(प्रकरण 1 पहा)

b) देण्यांचे वर्गीकरण कसे केले जाते? प्रत्येक प्रकाराचे एक उदाहरण द्या.

(प्रकरण 3 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा. 4

a) येणेकरी कोण असतात? सोदाहरण स्पष्ट करा.

(प्रकरण 3 पहा)

b) व्यय व खर्च यामध्ये काय फरक आहे? सोदाहरण स्पष्ट करा.

(प्रकरण 3 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या योजनांपैकी कोणतीही एक योजना 500 शब्दांत तयार करा. 6

a) लेखांकनाच्या विविध शाखा स्पष्ट करा.

(प्रकरण 1 पहा)

b) खालील व्यवहारांचे डेविट प्रमाणक तयार करा.

2013

जुलै 1	रोख माल खरेदी केला.	3,00,000
--------	---------------------	----------

जुलै 8	राजेशला रोख दिले.	2,00,000
--------	-------------------	----------

जुलै 13	कार्यालयीन खर्च केला.	30,000
---------	-----------------------	--------

(प्रकरण 5 पहा)

चित्रकला
(225)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- मूचना - i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) तुम्हाला दिलेल्या प्रात्यक्षिक मार्गदर्शक पुस्तिकेमधील पान क्र. 10 वरील आकृती क्र. 29 हे एक निसर्गचित्र दिले आहे. त्याची नक्कल $\frac{1}{4}$ इंपीरियल कार्टिज कागदावर करा. याचे रेखांकन वॉटर पूफ शाईच्या पेनानी करा व पोस्टर किंवा तेली ग्वडूने रंगवा.

(प्रकरण 1 प्रात्यक्षिक मार्गदर्शक पुस्तिका बघा.)

- b) वर्तुळ, चौरस किंवा त्रिकोणी आकाराच्या तीन वस्तू निवडून त्यावरील छाया प्रकाश रेखाटन करून दागवा.

(प्रकरण 1 प्रात्यक्षिक मार्गदर्शक पुस्तिका बघा.)

प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) तुमच्या आकलनानुसार यथार्थदर्शनाने रस्त्यावरील ओळीत असलेले दहा दिव्यांचे खांब काढा. चित्रात क्षितिज रेषा व संपात विंदू दागवा व त्यावरीने मानवी, प्राणी, फुले दागवा.

(प्रात्यक्षिक पाठ 2 बघा)

- b) तीन रंग वापरून पड्यासाठी एक संकल्प चित्र तयार करा. या संकल्पात दोन घटकांचा वापर पुनरावृत्ती तत्त्व दागववयासाठी करा.

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) आपल्या घरातील स्वयंपाकघरात जाऊन स्वयंपाकघरातील विविध गोष्टींचे निरीक्षण करा. स्वयंपाकघरातील दोन उपकरणे व दोन भांडी यांचे चित्रण करून संकल्पचित्रास घटक म्हणून वापरा व एक संकल्पचित्र वनवा.

- b) तांदूलाची पिठी घ्या. त्यात पाणी घाला व दाटसर मिश्रण तयार करा. हाताचा अंगठा व बोटांनी हे मिश्रण जमीनीवर एका संकल्पास्क कलाकृती तयार होईल अशा पद्धतीने पसरा. यासाठी तुम्ही कोलम किंवा अल्पना यातून प्रेरणा घेऊ शकता. संकल्पात वापरलेल्या घटकांविषयी माहिती लिहा. तयार संकल्पाचा कोले काढून तुमचा चिकट वहीत चिकटवा.

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) लिओनार्डो द विंकी याने चित्रण केलेले मोनालिसा या चित्राचा प्रिंट काढा. 1/2 इम्पीरियल आकाराचा काट्रिज कागदा घ्या. यावर मोनालीसाच्या चेहेच्याचे रेखाटन करा. या चेहेच्याच्या खालील रेखाटन तुम्ही बदला व त्यावर नवीन पद्धतीचे वस्त्र परिधान केलेले दागवा व एक नवा परिणाम या चित्राला द्या. यासाठी पोस्टर रंगाचा वापर करा.

(प्रकरण 5 पहा)

- b) मायकेल एंजलो यांनी रोम येथील सिस्टाईन चॅपलच्या छतावर ‘बर्थ ऑफ ऑडम’ हे चित्र रंगवले आहे. या प्रसिद्ध चित्राची एक प्रत जवळील ग्रंथालय किंवा संग्रहालय येथून घ्या. या चित्राचे निरिक्षण करा आणि या चित्रातील देवाच्या हाताचे रेखाटन याचा अभ्यास करा आणि यावर छोटा लेख तयार करा.

(प्रकरण 5 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) तुमच्या प्रात्यक्षिक वहीत (पान क्र. 13) वर जल रंगाचे चित्रणाच्या विविध पायऱ्या उदाहरणासहीत दागविल्या आहेत. तुम्ही फुले गोळा करून एका फुलदाणीत ठेवा व समोर ठेवलेल्या या समूहाचे चित्रण टप्प्या-टप्प्याने साकार करा. तुमच्या पोर्टफोलीओमध्ये सर्व चित्रे चिकटवा. पोस्टर रंग व जल रंग यांची तुलना करा.

(प्रात्यक्षिक पाठ 2 बघा)

- b) एकाच आकाराच्या चौकोनी, गोल व दंडगोलाकार वस्तू घ्या. या सर्व वस्तूंचा अभ्यास करा. पेसिलने या आकारांची रचना 3 - 4 कागदावर काढा. ही घनवादाची प्राथमिक पायरी होय. अशा प्रकारे घनवाद शैलीतील चित्रे तुम्ही काढू शकता. पिकासो या कलाकाराच्या चित्रातून तुम्ही प्रेरणा घ्या.

(प्रकरण 7 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) मुद्राचित्रण हा एक अतिशय प्रसिद्ध कला प्रकार आहे. यातील विविध तंत्रांची नावे लिहा. या तंत्रांना विविध प्रकारची हत्यारे लागतात. तुम्हीसुद्धा त्यापैकी तुम्हाला जमेल असे तंत्र वापरून मुद्रा चित्र तयार करू शकता.

एक मध्यम आकाराचा बटाटा घ्या. तो आडवा कापा. छोटा चाकू घेऊन त्यावर एक छोटा कलात्मक आकार कोरा. ज्याचा तुम्हाला ठसा नको आहे तो भाग काढून टाका. कापसाचा बोळा घ्या व तो रंगाच्या शाईत बुडवा. तो बोळा बटाटाच्या पृष्ठावर टेकवा व त्यावर शाई लागली आहे ना ते बघा. आता तो एका कागदावर ठसा उमटेल अशाप्रकारे दाबा. मोठे चित्र बनवायचे असल्यास अधिक ठशांचा वापर करू शकता.

(प्रात्यक्षिक क्र. 3 पहा)

- b) आपल्या जवळ असलेल्या ग्रंथालयाला भेट द्या. अमूर्त कलेचे विख्यात कलाकार केंडेस्की,

जेसमन पोलक, मलविच यांच्या चित्रांची पुस्तके वघा. त्यांचा अभ्यास करा व विचार करा. एक इंपिरीयल कागद घ्या. रेषांचे विविध प्रकारच्या रेषांचा वापर करा. रंगांचा वापर करा. हे रंगवताना ताल, तोल, लय, पोत, रंग, संवाद याचा विचार करा. चित्र पूर्ण झाल्यावर चिंतन करा व रसग्रहणात्मक अहवाल पन्नास शब्दांत घ्या.

(प्रात्यक्षिक क्र. 4 पहा)

डाटा एन्ट्री ऑपरेशन्स
(229)
शिक्षण अंकित मूल्यांकन स्वाध्याय

एकूण गुण 20

- सूचना - i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाला असलेले गुण प्रश्नापुढे दर्शविले आहेत.
ii) उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर नाव, अनुक्रमांक, अद्ययन केंद्राचे नाव आणि विषयाचे नाव ही माहिती लिहावी.

प्र. 1. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) राम एक छायाचित्रकार आहे. त्याच्या छायाचित्रण कामासाठी तो संगणक प्रणाली बनवू इच्छित आहे. या संगणकावर तो फोटो, व्हिडिओचा संग्रह करू इच्छितो. त्याला भरपूर संपादन, स्कॉनिंग आणि मुद्रण कार्य देखील करावे लागते. त्याला या कारणासाठी संगणक कॉन्फिगरेशन सुचवा.
- (प्रकरण 12 पहा)
- b) आलोकने त्याची ऑपरेटिंग सिस्टीमची मित्राच्या ऑपरेटिंग सिस्टीमवरोवर तुलना केल्यावर त्याच्या असे लक्षात आले की त्याची ऑपरेटिंग सिस्टीम अद्यावत (updated) नाही. तो विंडो अपडेटमधून नवीन वैशिष्ट्ये जोडू इच्छित आहे. त्यासाठी आवश्यक पायऱ्या लिहा.
- (प्रकरण 2 पहा)

प्र. 2. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) अलकाने तिच्या शाळेसाठी एम.एस.वर्डमध्ये एक मॅन्युअल तयार केले आहे. ती फूटरमध्ये तारीख अपडेट करू इच्छित आहे. तसेच ती पृष्ठक्रमांक घालू इच्छित आहे. वरील कामासाठी उपयुक्त पायऱ्या लिहा.
- (प्रकरण 4 पहा)
- b) सोहमने मेल मर्ज कण्यासाठी आवश्यक पायऱ्यांची सूची बनवली आहे. परंतु त्याने अनेक चुका केल्या आहेत. खाली दिलेल्या वाक्यांमधील चुका सुधारून लिहा.
- i) डेटा स्रोतामध्ये पत्राचा मायना (body of the letter) असतो.
- ii) मर्ज दस्तऐवजाच्या प्रत्येक आवृत्तीसाठी मजकूर आणि ग्राफिक्स असलेले मुख्य दस्तऐवज भिन्न आहेत.
- (प्रकरण 5 पहा)

प्र. 3. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40-60 शब्दांत लिहा.

2

- a) गौरी तिच्या चार मित्रांचे तपशिलासह कार्यपत्रक (वर्कशीट) तयार करत आहे. ती प्रत्येक मित्रासाठी एक वेगळी संभ बनविते आणि सेलमध्ये आपल्या मित्रांचा तपशील लिहिते.

त्यानंतर ‘ऑटोफिट’ आणि ‘रैपटेक्सट’ वैशिष्ट्यांचा वापर करते. ‘ऑटोफिट’ सुविधा वापरण्यासाठीच्या पायऱ्या क्रमशः लहा.

(प्रकरण 7 पहा)

- b) एकसेलमध्ये कोणत्याही वर्गाचे वेळापत्रक बनवा.
i) परीयडम् आणि दिवसाचे नाव यासाठी सीमा (बॉर्डर) जोडा.
ii) शनिवार आणि रविवार वेगवेगळ्या रंगांनी भरा.

(प्रकरण 6, 7 पहा)

प्र. 4. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) मुक्ती एका शाळेत संगणक शिक्षिका आहे. ती तिच्या विद्यार्थ्यांना संगणक प्रयोगशाळेत खालील कार्य करायला सांगते.
i) एक फोल्डर बनवा आणि त्याचे नाव ‘माय फोल्डर’ ठेवा.
ii) एम.एस. वर्डमध्ये ‘test.docx’ नावाची एक फाईल बनवा आणि तिला ‘माय फोल्डर’ मध्ये जतन करा.
iii) ‘माय फोल्डर’ मध्ये ‘test.docx’ ची अजून एक प्रत बनवा.
iv) ‘माय फोल्डर’ हे नाव बदलून आपल्याला इच्छित असलेले दुसरे नाव द्या.
वरील कार्यासाठी आवश्यक पायऱ्या क्रमशः लिहा.

(प्रकरण 2, 3 पहा)

- b) राज एका बँकेत कामाला आहे. तो दिल्ली शाखेतून आपल्या मूळ गावी पटना शाखेत बदली घेऊ इच्छितो. दिल्ली शाखेच्या मुख्य अधिकाऱ्याने औपचारिक पत्र लिहून त्याच्या प्रती मुख्यालय, दिल्ली शाखा, पटना शाखा आणि प्रशासकीय कार्यालयात पाठविण्यास सांगितले. या कामासाठी राजला कोणत्या वैशिष्ट्यांचा वापर करावा लागेल ? स्वतःचा पत्ता असलेले लिफाफे बनवणे तसेच प्रिंट करण्यासाठीच्या योग्य पायऱ्या लिहा.

(प्रकरण 4, 5 पहा)

प्र. 5. खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100-150 शब्दांत लिहा.

4

- a) अग्रिल भारतीय शिक्षण सर्वेक्षण 2013 नुसार नागालँड राज्यात 1367 सरकारी विद्यालये, 16 स्थानिक संस्था शाळा, 9 खाजगी अनुदानित शाळा, 96 खाजगी विना अनुदानित शाळा आहेत.

एकसेल शीटमध्ये ही माहिती भरा आणि संवंधित पाई-चार्ट (Pie Chart) पण बनवा.

(प्रकरण 8 पहा)

- b) उल्कर्षने भारतातील राज्ये आणि त्याच्या राजधानीवर किंवद्दन घेण्यासाठी पॉवर पॉइंट प्रेसेंटेशन बनविले आहे. त्याच्या सगळ्या स्लाइडसमध्ये वहुपर्यायी प्रश्न टेक्स्ट स्वरूपात आहेत.

त्याला त्या प्रेझेंटेशनमध्ये काही बदल करावयाचे आहेत. त्याची मदत करण्यासाठी खालील कार्य करण्यासाठी पायच्या लिहा.

- i) काही स्लाईड्स मध्ये राज्यांचे नकाशे घाला.
- ii) विशिष्ट (ठराविक) स्लाइड्ससाठी वेळ सेट करा जेणे करून एग्रादा प्रश्न फक्त मर्यादित वेळेसाठीच दिसेल.
- iii) स्लाईड शो दरम्यान स्लाईड्स एनीमेशनसह दिसून येतील.
- iv) त्या दिवशीची तारीख प्रत्येक स्लाईडच्या तळाशी दिसेल.

(प्रकरण 9 पहा)

प्र. 6. खाली दिलेल्या दोन प्रकल्पांपैकी एक प्रकल्प तयार करा.

6

- a) एका शाळेच्या क्रीडा विभागाने खेळांशी संवंधित डेटा साठविण्याकरिता विश्लेषण करण्यासाठी वर्कशीट तयार केले आहे.

क्रीडा विभाग (प्रोग्रामिंग गाईड्स्कूल)

अ.क्र.	संघ	मार्गदर्शक	झालेला सामने	जिंकलेला सामने	सर्वोत्कृष्ट पातळी	जिंकल्याची टक्केवारी	शेरा
1.	बास्केट बॉल (ज्युनिअर)	नीलम	10	8	राज्य	80.00	
2.	बास्केट बॉल (सिनीअर)	इंद्रेश	15	10	राज्य	66.67	
3.	व्हॉली बॉल (ज्युनिअर)	अर्चिता	12	9	राज्य	75.00	
4.	व्हॉली बॉल (सिनीअर)	एम. पाल	18	15	राष्ट्रीय	83.3	
5.	क्रिकेट (ज्युनिअर)	नरेंद्र	10	7	विभागीय	70.00	

- b) आपल्या परिसरावददल क्षेत्रफळ, घरांची संख्या, पोलिस स्टेशन, पोस्ट ऑफिस, आर.डब्लू.ए. इत्यादी माहिती संकलित करा आणि कमीत कमी 2 पानांचा दस्तावेज बनवा. त्यामध्ये कमीतकमी 4 संवंधित चित्रे असावीत.

(प्रकरण 3, 4 पहा)